

TA'LIM SOHASIDA KREATIV YONDASHUV

Botirjonova Feruzahon Shuhratbek qizi

Andijon viloyati jalaquduq tuman

2-DMTT Direktor O'rinbosari

Annotatsiya. Ushbu maqolada ta'lim sohasida kreativ yondashuvning mazmuni, ahamiyati va amaliy imkoniyatlari ilmiy adabiyotlar asosida tahlil qilinadi. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kreativ yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammo yechish ko'nikmalari, motivatsiyasi va ta'lim jarayonidagi faol ishtirokini kuchaytiradi. Shu bilan birga, kreativ va tanqidiy fikrlash bugungi raqamli va murakkab ijtimoiy-iqtisodiy sharoitda ta'limning asosiy natijalaridan biri sifatida qaralmoqda. Maqolada kreativ pedagogika, innovatsion o'qitish usullari, ijodiy o'quv muhiti va o'qituvchining roli o'zaro bog'liqlikda yoritiladi. Xulosa sifatida, ta'lim sifatini oshirishda kreativ yondashuv oddiy metodik qo'shimcha emas, balki zamonaviy ta'limning zarur strategik yo'nalishi ekani asoslab beriladi. OECD kreativ va tanqidiy fikrlashni global va raqamli jamiyat uchun tayanch kompetensiyalar sifatida ta'riflaydi, UNESCO esa san'at va madaniyat bilan boyitilgan ta'lim kreativlikni, tanqidiy fikrlashni va inklyuziv sifatli ta'limni qo'llab-quvvatlashini qayd etadi.

Kalit so'zlar: kreativ yondashuv, ta'lim, kreativ pedagogika, tanqidiy fikrlash, innovatsion metodlar, o'quv motivatsiyasi, ijodiy o'quv muhiti.

CREATIVE APPROACH IN THE FIELD OF EDUCATION

Abstract. This article analyzes the essence, significance, and practical possibilities of a creative approach in the field of education on the basis of scholarly literature. Modern research shows that a creative approach strengthens students' independent thinking, problem-solving skills, motivation, and active participation in the educational process. At the same time, creativity and critical

thinking are regarded as among the main outcomes of education in today's digital and complex socio-economic environment. The article examines creative pedagogy, innovative teaching methods, a creative learning environment, and the role of the teacher in their interrelationship. In conclusion, it is substantiated that in improving the quality of education, a creative approach is not merely an additional methodological element, but a necessary strategic direction of modern education. The OECD defines creativity and critical thinking as core competencies for a global and digital society, while UNESCO notes that education enriched with art and culture supports creativity, critical thinking, and inclusive quality education.

Keywords: creative approach, education, creative pedagogy, critical thinking, innovative methods, learning motivation, creative learning environment.

КРЕАТИВНЫЙ ПОДХОД В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В данной статье на основе научной литературы анализируются сущность, значение и практические возможности креативного подхода в сфере образования. Современные исследования показывают, что креативный подход усиливает самостоятельное мышление учащихся, навыки решения проблем, мотивацию и их активное участие в образовательном процессе. Наряду с этим, креативность и критическое мышление рассматриваются как одни из основных результатов образования в современных цифровых и сложных социально-экономических условиях. В статье во взаимосвязи раскрываются креативная педагогика, инновационные методы обучения, творческая образовательная среда и роль учителя. В качестве вывода обосновывается, что в повышении качества образования креативный подход является не просто дополнительным методическим элементом, а необходимым стратегическим направлением

современного образования. OECD определяет креативность и критическое мышление как базовые компетенции для глобального и цифрового общества, а UNESCO отмечает, что образование, обогащённое искусством и культурой, поддерживает креативность, критическое мышление и инклюзивное качественное образование.

Ключевые слова: креативный подход, образование, креативная педагогика, критическое мышление, инновационные методы, учебная мотивация, творческая образовательная среда.

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri faqat tayyor bilimni yetkazish emas, balki o'quvchini yangi vaziyatlarda mustaqil fikrlay oladigan, noodatiy yechim topa biladigan va o'z bilimini amaliyotga moslashtira oladigan shaxs sifatida shakllantirishdan iborat. Shu nuqtai nazardan, ta'lim sohasida kreativ yondashuv masalasi zamonaviy pedagogikaning eng dolzarb yo'nalishlaridan biriga aylangan. OECD materiallarida kreativlik va tanqidiy fikrlash murakkab, global va tobora raqamlashtirilayotgan jamiyatlar uchun zarur ko'nikmalar sifatida ko'rsatiladi; loyiha doirasida esa aynan ushbu ko'nikmalarni fanlarni o'qitish jarayoniga integratsiya qilish samarali yondashuv sifatida ilgari suriladi.

Kreativ yondashuv, eng avvalo, o'qitish jarayoniga yangicha qarashni anglatadi. Bunda ta'lim oluvchi passiv tinglovchi emas, balki faol izlanadigan, savol qo'yadigan, muammo ustida bosh qotiradigan va bir nechta ehtimoliy yechimlarni taqqoslaydigan subyektga aylanadi. Ta'limdagi kreativ muhit esa o'quvchilarga xato qilishdan qo'rqmasdan sinab ko'rish, o'z g'oyasini ilgari surish, hamkorlikda ishlash va bilimlarni turli kontekstlarda qo'llash imkonini beradi. Kreativ o'quv muhitlari bo'yicha tizimli sharhlar ham moslashuvchan makon, o'quvchi mustaqilligi, o'qituvchi–o'quvchi o'zaro ishonchi va faol pedagogik strategiyalar ijodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashini ko'rsatadi.

Shuningdek, kreativ yondashuvni ta'limga joriy etish o'qituvchining rolini ham o'zgartiradi. Endi o'qituvchi faqat bilim manbai emas, balki o'quv jarayonini loyihalovchi, muammoli vaziyatlar yaratuvchi, muloqotni faollashtiruvchi va ijodiy fikrlashni rag'batlantiruvchi pedagog sifatida namoyon bo'ladi. OECDning o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlashga oid materiallarida kreativlikni rivojlantirish uchun o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi, mos baholash usullari va sinfdagi innovatsion pedagogik amaliyotlar hal qiluvchi omil ekani alohida qayd etiladi. UNESCO ham ta'limda san'at, madaniyat va ijodiy amaliyotlarni kuchaytirish sifatli va inklyuziv ta'limni rivojlantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi.

Shu sababli "Ta'lim sohasida kreativ yondashuv" mavzusi nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham katta ahamiyatga ega. Kreativ yondashuv o'quvchilarda bilimni o'zlashtirish sifati bilan bir qatorda tashabbuskorlik, moslashuvchanlik, kommunikativlik va innovatsion fikrlash kabi kompetensiyalarni ham rivojlantiradi. Binobarin, zamonaviy ta'lim tizimida kreativ yondashuvni qo'llash masalasi alohida pedagogik tajriba emas, balki ta'lim sifati va raqobatbardosh inson kapitalini shakllantirishning muhim omili sifatida qaralishi lozim.

Asosiy qism. Ta'lim sohasida kreativ yondashuv zamonaviy pedagogikaning eng muhim va dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifa faqat tayyor bilimlarni o'quvchiga yetkazish emas, balki uni mustaqil fikrlaydigan, muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qila oladigan, yangilik yaratishga intiladigan va mavjud bilimlarni amaliyotga moslashtira oladigan shaxs sifatida shakllantirishdan iboratdir. Shu nuqtai nazardan, kreativ yondashuv ta'lim jarayonining oddiy metodik unsuri emas, balki uning mazmuni, shakli va natijasini belgilovchi muhim pedagogik tamoyil sifatida namoyon bo'ladi [1]. Kreativlik va tanqidiy fikrlash bugungi globallashuv, raqamlashtirish va tezkor

axborot almashinuvi sharoitida har bir shaxs uchun zarur tayanch kompetensiyalardan biriga aylanganligi sababli, ta'lim tizimida mazkur sifatlarni rivojlantirish strategik ahamiyat kasb etmoqda [1].

Kreativ yondashuvning mohiyati, avvalo, o'quvchini tayyor bilimni qabul qiluvchi passiv subyektdan faol izlanadigan, tahlil qiladigan, savol qo'yadigan, turli variantlarni qiyoslaydigan va original xulosa chiqarishga intiladigan faol shaxsga aylantirishda ko'rinadi. Bunday yondashuvda ta'lim jarayoni reproduktiv faoliyatdan produktiv faoliyatga o'tadi. O'quvchi bilimni yod olish bilan cheklanmaydi, balki uni qayta ishlaydi, muammoga tatbiq etadi, yangi vaziyatda qo'llaydi va zarur bo'lganda mavjud qarashlardan farqli yechimlar taklif etadi [2]. Shu bois kreativ yondashuv o'quvchilarning tafakkur moslashuvchanligi, mustaqil fikrlashi, izlanish faoliyati va intellektual faolligini kuchaytiradi. Ayniqsa, muammoli topshiriqlar, loyiha ishlari, keys-stadi, munozara, rol o'ynash, integrallashgan vazifalar va hamkorlikda ishlash kabi metodlar o'quvchilarni noodatiy fikrlashga va bir nechta yechim variantlarini ko'ra olishga undaydi [1, 2].

Kreativ yondashuvning samaradorligi ko'p jihatdan ta'lim muhitining qanday tashkil etilganiga ham bog'liqdir. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijodiy fikrlashni rivojlantiruvchi ta'lim muhiti o'quvchining erkin fikr bildirishiga, xatodan qo'rqmasdan tajriba qilishiga, yangi g'oyalarni ilgari surishiga va o'z pozitsiyasini himoya qilishiga imkon yaratishi kerak [2]. Agar dars jarayoni qat'iy qoliplashgan, yagona javobga yo'naltirilgan va xatoni salbiy hodisa sifatida baholaydigan shaklda olib borilsa, o'quvchining kreativ faolligi susayadi. Aksincha, fikr xilma-xilligiga ochiq, savol berishni rag'batlantiradigan, muammoni turli rakurslardan ko'rishga undaydigan pedagogik muhitda o'quvchi o'z intellektual salohiyatini erkinroq namoyon etadi [2]. Demak, kreativlikni rivojlantirish uchun ta'lim mazmuni bilan bir qatorda ta'lim muhiti ham ijodiy tafakkurni qo'llab-quvvatlovchi tarzda qurilishi zarur.

Ta'lim sohasida kreativ yondashuvning muhim jihatlaridan biri shundaki, u o'quv motivatsiyasini oshiradi. O'quvchi o'z fikri qadrlanayotganini, uning takliflari muhokama qilinayotganini, savollari e'tiborsiz qolmayotganini his qilgan sharoitda ta'lim jarayoniga nisbatan ichki qiziqish va daxldorlik hissi kuchayadi [1]. Bunday muhit o'quvchini faqat baho uchun emas, balki o'zini namoyon etish, bilishga bo'lgan ehtiyojini qondirish va o'z imkoniyatlarini sinab ko'rish uchun ham faoliyatga undaydi. Kreativ yondashuvning tarbiyaviy ahamiyati ham aynan shunda namoyon bo'ladi, u o'quvchida tashabbuskorlik, mas'uliyat, o'z fikrini asoslash, boshqalar fikrini tinglash va hamkorlikda qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi [3].

Mazkur yondashuvni amalga oshirishda pedagog shaxsining o'rnini alohida ahamiyat kasb etadi. Kreativ ta'lim avvalo kreativ o'qituvchidan boshlanadi. Chunki o'quvchini ijodiy fikrlashga undovchi pedagogning o'zi ham darsga nostandart yondashishi, muammoli vaziyatlar yaratishi, o'quvchini izlanishga yo'naltirishi va bir xil qolipdagi darsdan voz kecha olishi kerak [4]. Pedagogik adabiyotlarda pedagog kreativligi ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini ta'minlashga xizmat qiluvchi yangi g'oyalarni yaratish, mavjud muammolarga noodatiy yechim topish, ilg'or tajribalarni o'zlashtirish va amaliyotga joriy etish qobiliyati sifatida izohlanadi [4]. Bu yondashuvga ko'ra, pedagogning kreativligi tafakkurning tezkorligi, egiluvchanligi, sezgirligi, tashabbuskorligi va yangilikka ochiqligida namoyon bo'ladi. Shunday ekan, ta'limda kreativ yondashuvni shakllantirish masalasi faqat o'quvchilar bilan bog'liq emas, balki pedagogning kasbiy tafakkuri va metodik madaniyati bilan ham uzviy bog'liqdir [4].

Kreativ yondashuv zamonaviy ta'lim paradigmasining yangilanishini ham anglatadi. Endilikda ta'limda "to'g'ri javobni topish" emas, balki "muammoni ko'ra olish", "turli yechimlarni ilgari surish", "asoslay olish" va "yangicha fikrlay olish" ko'nikmalari ustuvor bo'lib bormoqda [1]. Bu esa o'z navbatida baholash mezonlariga ham ta'sir etadi. Kreativ ta'limda faqat yakuniy natija emas, balki

unga olib kelgan fikrlash jarayoni, g'oyaning yangiligi, muammoni tahlil qilish usuli, yechim variantlarining xilma-xilligi va o'quvchining refleksiyasi ham ahamiyatli hisoblanadi [1]. Shu sababli kreativ yondashuvni samarali joriy etish uchun ta'lim mazmuni, metodlari, muhit va baholash tizimi o'zaro uyg'unlikda qayta ko'rib chiqilishi lozim.

Shuningdek, kreativ yondashuvni ta'limning turli bosqichlarida qo'llash masalasi ham muhimdir. U faqat oliy ta'limga yoki iqtidorli o'quvchilarga xos hodisa emas. Aksincha, kreativ fikrlashni shakllantirish ilk yoshdan boshlab uzluksiz rivojlantirib borilishi kerak bo'lgan universal kompetensiyadir [5]. Shaxsning ijodiy salohiyati ko'p jihatdan ta'lim jarayonida unga yaratilgan imkoniyatlar, erkinlik darajasi, topshiriqlarning mazmuni va pedagogning munosabatiga bog'liq bo'ladi [5]. Shu bois kreativ yondashuv umumiy o'rta ta'lim, kasbiy ta'lim va oliy ta'lim tizimining barcha bo'g'inlarida izchil amalga oshirilishi kerak.

Kreativ yondashuvning yana bir muhim tomoni shundaki, u nafaqat individual fikrlashni, balki ijtimoiy va kommunikativ kompetensiyalarni ham rivojlantiradi. Ijodiy topshiriqlar ko'pincha jamoada ishlashni, fikr almashishni, o'z pozitsiyasini dalillar bilan himoya qilishni, boshqalar nuqtayi nazarini hurmat qilishni va umumiy xulosaga kelishni talab etadi [2]. Bu esa ta'limning shaxsiy rivojlantiruvchi funksiyasini kuchaytiradi. Demak, kreativ yondashuv faqat bilim berish vositasi emas, balki har tomonlama rivojlangan, moslashuvchan va faol shaxsni shakllantirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik mexanizmdir.

Umuman olganda, ta'lim sohasida kreativ yondashuv o'quvchilarni yangi davr talablariga mos ravishda tayyorlash, ularning mustaqil fikrlashi, muammolarni hal etish qobiliyati, ichki motivatsiyasi va innovatsion salohiyatini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi [1–5]. Shu sababli kreativ yondashuvni ta'lim jarayoniga joriy etish masalasi tasodifiy metodik yangilik

emas, balki ta'lim sifati va inson kapitalining raqobatbardoshligini ta'minlaydigan ustuvor pedagogik yo'nalish sifatida baholanishi lozim.

Xulosa. Ta'lim sohasida kreativ yondashuv zamonaviy pedagogik faoliyatning muhim va zarur tarkibiy qismidir. U ta'lim jarayonini an'anaviy bilim berish modelidan o'quvchining mustaqil fikrlashi, izlanishi, muammoni tahlil qilishi va yangi yechimlar topishiga yo'naltirilgan faol tizimga aylantiradi. Kreativ yondashuv orqali o'quvchilarda nafaqat bilim va ko'nikmalar, balki tashabbuskorlik, moslashuvchanlik, innovatsion fikrlash, kommunikativ faollik va hamkorlikda ishlash kabi muhim kompetensiyalar ham rivojlanadi.

Shuningdek, kreativ yondashuv ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda muhim pedagogik vosita bo'lib xizmat qiladi. Bunday yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchini tayyor ma'lumotni qabul qiluvchi emas, balki o'z fikriga ega, uni asoslay oladigan, turli vaziyatlarda bilimni amalda qo'llay oladigan faol shaxs sifatida shakllantiradi. Bu esa, o'z navbatida, bugungi murakkab va tez o'zgarayotgan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitda raqobatbardosh, ijodkor va intellektual salohiyati yuqori kadrlarni tayyorlash uchun mustahkam zamin yaratadi.

Yana bir muhim jihat shundaki, kreativ yondashuv o'qituvchidan ham yangicha tafakkur, metodik moslashuvchanlik va kasbiy faollikni talab etadi. Zero, kreativ o'quvchini faqat kreativ fikrlaydigan, darsni nostandart tashkil eta oladigan va o'quvchini izlanishga undaydigan pedagoggina shakllantira oladi. Shu bois ta'lim tizimida kreativ yondashuvni qaror toptirish pedagoglar kasbiy tayyorgarligi, ta'lim muhiti, metodlar va baholash mezonlarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish bilan chambarchas bog'liqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Vincent-Lancrin S., González-Sancho C., Bouckaert M., de Luca F., Fernández-Barrerra M., Jacotin G., Urgel J. Fostering Students' Creativity and Critical Thinking: What It Means in School. Paris: OECD Publishing, 2019.
2. Davies D., Jindal-Snape D., Collier C., Digby R., Hay P., Howe A. Creative learning environments in education: A systematic literature review // Thinking Skills and Creativity. 2013. Vol. 8. P. 80–91.
3. Морозов А. В., Чернилевский Д. В. Креативная педагогика и психология. – М.: Академический проект, 2004.
4. Muslimov N. A., Usmonboyeva M. H., Sayfurov D. M., To'rayev A. B. Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari. – Toshkent: Sano-standart, 2015.
5. Kenjayeva M. T. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirish tizimi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.